

İŞBİRLİKLİ ÖĞRENMENİN YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDEKİ ÖNEMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Veli Batdı
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
veb_27@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, işbirlikli öğrenmenin yabancı dil öğretimindeki önemine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Araştırmada tarama yöntemi kullanılarak evreni, 2011-2012 öğretim yılında Elazığ merkezdeki ilköğretim okullarının birinci ve ikinci kademesinde görev yapan 120 öğretmen; örnekleme ise bunlar arasından 72 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından uzman görüşleri ışığında hazırlanan anket kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS Programı uygulanarak % ve f değerlerinden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, işbirlikli öğrenmenin öğrencileri etkileşim ve iletişime yönlendirdiği ve sosyal gelişimi sağladığı anlaşılmaktadır. Öğrenme açısından bu derece yararları olan işbirlikli yöntemin yabancı dil öğretiminde daha yaygın ve öğretim programının bir parçası olarak kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: İşbirlikli öğrenme, yabancı dil öğretimi, öğretmen görüşleri.

TEACHERS' VIEWS TOWARDS THE SIGNIFICANCE OF COOPERATIVE LEARNING IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Abstract

The aim of this study is to determine teachers' views towards the significance of cooperative learning in foreign language teaching. As a survey method, a sample of 72 teachers is selected from the population of 120 teachers working at primary and secondary schools of Elazığ during 2011-2012 academic year. As the data collection instrument, a questionnaire developed by the researcher in the light of experts' views is used. In the analysis of the data, SPSS Program is applied and percentage and frequency values are made use of. The findings show that cooperative learning promotes interactive and communicative environments and develops socialization. Thus, it can be suggested that such a useful method should be used more spread and as a part of foreign curriculum.

Keywords: cooperative learning, foreign language learning, teachers' views.

GİRİŞ

İşbirlikli öğrenme öğrencilerin pasif alıcılar gibi sunulan bilgiyi almak yerine öğrenme sürecinin aktif katılımcıları şeklinde davrandığı bir öğrenme ve öğretme tekniği sistemidir. Bu sistem sayesinde öğrenciler hem kişisel açılarından hem de akademik yönünden gelişme kaydetmektedirler (Liang, 2002, 17). Ayrıca işbirlikli öğrenme öğrencilerin küçük gruplar şeklinde çalıştıkları ve grup olarak performanslarının değerlendirilerek ödüllendirildiği öğretim yöntem ve teknikleri olarak da bilinmektedir (Mandal, 2009, 96). Johnson ve diğerleri (1992, 1) ise işbirlikli öğrenmeye öğrencilerin kendi öğrenmelerini ve arkadaşlarının öğrenmelerini maksimum düzeye çıkarmak için küçük gruplar şeklinde birlikte çalışmalarını şeklinde tanım getirirken Kagan (1990, 14) işbirlikli öğrenmeyi öğrencilerin küçük gruplar halinde çalışarak bir ürün ortaya çıkarmalarını ve bu ürünü bütün sınıfla paylaşmalarını sağlayan bir yaklaşım olarak tanımlamıştır (Akt. Seng, 2006, 27). Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere işbirlikli öğrenme öğrencilerin öğrenme sürecinin etkin katılımcıları oldukları ve sadece kendi öğrenmelerinden değil, grup arkadaşlarının da öğrenmelerinden sorumlu oldukları bir yaklaşımdır.

Öğrenme ortamlarındaki öğrenci düzeylerinin çeşitliliği ve bireysel farklılıkların, öğrenmeyi olumlu yönde etkilemesi hedeflenen bir durumdur. Çünkü bu şekilde çeşitlilik gösteren ortamlar, öğrencilerin birbirlerinin beceri ve davranışlarından etkilenecek davranış ve tavırlarına yön verebilmektedir. Dolayısıyla öğrenme çevresinde hissedilen bu farklılıkları olumlu hale getiren ve akademik başarıyı arttırmada etkili olan stratejilere gereksinim duyulmaktadır (Abisarma, 2009, 3). Bu noktada işbirlikli öğrenmenin bu gereksinimi karşılayacak nitelikte olduğu ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu yaklaşım öğrenme sürecindeki endişenin azalmasını, öğrencilerin hedef dili kullanarak sürece aktif katılımının artmasını, öğrenmenin kalıcı olmasını (Liang, 2002, 17), olumlu öğrenme ortamlarını oluşmasını, öğrenci başarısının artmasını ve sosyal bütünlüğün oluşmasını sağlamaktadır (Morgan, 2011, 1). Ayrıca işbirlikli öğrenme yaklaşımının özellikle dil sınıflarında tamamlayıcı bir işleve sahip olduğu bilinmektedir. Öğrencilerin hedef dili daha sık kullanmasını, birbirleriyle iletişim halinde olmalarını, sınıf içi etkinlikleri keyifle yapmalarını ve öğrenmede çeşitliliğin artmasını sağlamanın yanı sıra (Duxbury ve Tsai, 2010, 12) özellikle motivasyonu düşük öğrencilerin problem çözme ve üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır (Taşpınar, tarihsiz, 179).

Öğrencilerin kendi kendilerine yaptıkları etkinliklerle öğrenmenin gerçekleşmesine dayanan işbirlikli öğrenme yönteminde (Miller, 2009, 6) pozitif bağımlılık, yüz yüze etkileşim, grubun hedeflerine ulaşabilmesi için bireysel sorumluluk, kişilerarası ve küçük gruplara uygun beceriler öğeleriyle grubun gelecekteki etkililiğini sağlamak için mevcut durumun sürekli ve düzenli olarak geliştirilmesi gerekmektedir. “Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz” anlayışına dayalı pozitif bağımlılık ögesinde (Uğurlu, 2010, 28) öğrenci kendine verilen konu ile ilgili bilgi edindikten sonra bunu gruptaki diğer arkadaşlarına öğretmek durumundadır. Bu iki sorumluluk gerektiren davranışın teknik ifadesi *olumlu karşılıklı dayanışma* olarak belirtilmiştir. Olumlu karşılıklı dayanışmada öğrenciler grup üyeleriyle öyle bir bağlılık kurarlar ki grup arkadaşları yapamayınca kendilerinin başarısız olacağı hissine kapılırlar ve bir etkinliği tamamlamak için kendi çabalarıyla grup arkadaşlarının çabalarını birleştirirler (Johnson ve diğerleri, 1994, 2-4). Yüz yüze etkileşim ise öğrencilerin birbirlerine etkili yardım ve destek sağlamaları; performanslarını geliştirmek için birbirlerine dönüt sağlamaları; problemlere daha geniş bir perspektiften bakmaları; ortak hedeflere ulaşmak için gösterilen çabayı desteklemeleri ve ortak yarar için motive olmalarını gerektirmektedir (Parveen ve diğerleri, 2011, 951). Bireysel sorumluluk bir öğretim sürecinde her konuda ve her amaçta bulunması gereken en önemli faktörlerden biridir. Çünkü bireysel sorumluluk öğrencilerin motive olmasını sağlamakta ve öğrenciler sahip oldukları bilgileri işbirlikli etkinlikler aracılığıyla paylaşma fırsatı yakalamaktadırlar (Stenlev, 2002, 36). İşbirlikli öğrenmenin dördüncü ögesinde ise, ortak bir hedefe ulaşılması için açık ve net bir iletişim, destek, dayanışma ve güven ve yapıcı çözümlerler gereklidir. Son olarak işbirlikli öğrenmenin beşinci ögesi olan grubun işleyişinde, grup üyelerinin çalışmalarının ne derece faydalı olduğu anlaşılmalı ve bu doğrultuda hangi etkinliklere devam edilip hangilerinin ise değiştirileceğine karar verilmektedir (Johnson ve Johnson, 1994, 4).

Yapılan birçok araştırma sonucunda popüler bir öğretim tekniği olarak bilinen işbirlikli öğrenmenin (Wehrs, 2011, 37; Gök ve diğerleri, 2009, 198-202; Seng, 2006, 18-24) problem çözmeye teşvik ettiği, hatırlamayı ve kavramları algılamayı kolaylaştırdığı, üretkenliği arttırdığı, mantıklı düşünmeyi, öğrenilenleri aktarmayı ve paylaşmayı sağladığı anlaşılmaktadır. Ayrıca duyuşsal açıdan bakıldığında, bu yöntemin öğrenciler arasında olumlu ilişkiler kurulmasını ve grup arkadaşları arasında sosyal destek oluşmasını sağladığı, merak ve motivasyon duygularını harekete geçirdiği ve öğrenmede kararlı olmayı sağladığı görülmektedir (Lara ve Reparaz, 2009, 2). Bu araştırmalardan işbirlikli öğrenme yaklaşımının kullanıldığı ortamlarda başarının daha fazla olduğu görülmüştür. Dil becerileri ve sosyal becerileri geliştirme, derse yönelik öğrenci motivasyonunu arttırma ve sonuç olarak akademik başarıyı sağlama durumlarında bu yaklaşımın etkili olduğu düşüncesiyle böyle bir araştırma yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ilköğretim birinci ve ikinci kademelerindeki İngilizce öğretmenlerinin işbirlikli öğrenmenin yabancı dil öğretimindeki önemine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda işbirlikli öğrenme yönteminin 1) Sosyal, 2) Bilişsel, 3) Psikolojik, 4) Duyuşsal ve 5) Motivasyon alt boyutları üzerindeki etkililiği incelenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM**Araştırmanın türü**

Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Nicel olan araştırmada İngilizce derslerinde işbirlikli öğrenme yönteminin sosyal, bilişsel, duyuşsal ve motivasyon alt boyutları üzerindeki rolü incelenmiştir. Araştırmaya katılan İngilizce öğretmenleri tamamen gönüllülük esasına göre seçilmişlerdir. Araştırmanın evreni, 2011-2012 öğretim yılında Elazığ merkezdeki ilköğretim okullarının birinci ve ikinci kademesinde görev yapan 120 öğretmen; örnekleme ise bunlar arasından 72 öğretmenden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları Ve Verilerin Analizi

Araştırmada, 3 eğitim bilimci (1 doçent, 2 yardımcı doçent), 7 İngilizce öğretmeni ve 2 Türkçe öğretmeni olmak üzere toplam 12 uzmanın görüşlerinden yararlanılarak bir anket geliştirilmiştir. Bu anket formundaki maddeler, "Hiç Katılmıyorum: 1", "Kısmen Katılıyorum: 2", "Tamamen Katılıyorum: 3" şeklinde derecelendirilmiştir. Ankette 5 kişisel bilgiye, 15 işbirlikli öğrenme yöntemine ilişkin olmak üzere toplam 20 madde bulunmaktadır. Madde sayısının alt boyutlara göre dağılımı yabancı dil öğretiminde işbirlikli öğrenme yönteminin **a) Sosyal** (6. Etkileşimin ön planda olduğu sosyal gruplar oluşturur, 7. Bireyin sosyal gelişim ve değişimini sağlar, 8. Gerçek hayata dönük sosyal ortamlar sunar), **b) Bilişsel** (9. Zayıf ve güçlü yönlerin farkındalığını artırır, 10. Öğrenmenin etkileşimsel ve zihinsel bir yolla oluşmasını sağlar, 11. Bilişsel gelişimi artırır), **c) Psikolojik** (12. Dil öğrenmeye yönelik endişe ve kaygıyı azaltır, 13. Öğrenmeyi eğlenceli kılar), **d) Duyuşsal** (14. Duygu düşünce ve hisleri ifade etme fırsatı sunar, 15. Duyuşsal gelişimi artırır, 16. Dil öğretimine karşı olumlu tutumlar geliştirir, 17. Öz-güveni artırır) ve **e) Motivasyon** (18. Öğrencinin kendi kendini motive etmesini sağlar, 19. Motivasyonu artırarak dersin işlenişini canlandırır, 20. İçsel motivasyonu artırarak etkin katılımı sağlar.) alt boyutları şeklindedir.

Araştırmada SPSS istatistik paket programından yararlanılmıştır. İstatistik işlemlerde f ve % kullanılmıştır. Ayrıca beş alt başlık ve 15 maddeden oluşan anket içeriğinin madde kapsam geçerlik oranları (KGO) ise aşağıdaki Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Anket Maddeleri Kapsam Geçerlik Oranları (KGO)

Alt Başlık	M.N	N _G	KGO	KGİ	Alt Başlık	M.N	N _G	KGO	KGİ
Sosyal	6	11	0.83	0.89	Duyuşsal	14	12	1.00	0.87
	7	12	1.00			15	10	0.67	
	8	11	0.83			16	12	1.00	
Bilişsel	9	10	0.67	0.83	Motivasyon	17	11	0.83	0.89
	10	12	1.00			18	12	1.00	
	11	11	0.83			19	11	0.83	
Psikolojik	12	11	0.83	0.83	20	11	0.83		
	13	11	0.83						
(0.86>0.56) KGİ>KGÖ									

Lawshe (1975) tarafından geliştirilen kapsam geçerlik oranları (KGO) Lawshe tekniği şeklinde adlandırılmıştır (Akt. Yurdugül, 2005, 2). Bu bağlamda, tabloda görüldüğü gibi maddelerin kapsam geçerlik indeksi (KGİ) 0.86 değeri olarak hesaplanmıştır. Bu nedenle, elde edilen KGİ değerinin KGÖ değerinden büyük olması [(0.86>0.56) (KGİ>KGÖ)] anket maddelerinin kapsam geçerliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu konuda Veneziano ve Hooper (1997) da bu değer, 0.05 düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı olduğunu belirtmişlerdir.

BULGULAR

Bu bölüm işbirlikli öğrenme yönteminin yabancı dil öğretimindeki önemine ilişkin öğretmen görüşlerinin sosyal, bilişsel, psikolojik, duyuşsal ve motivasyon alt boyutlarına yönelik bulguları içermektedir. İşbirlikli öğrenme yönteminin yabancı dil öğretimindeki önemine ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans ve yüzde değerleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Yabancı Dil Öğretimindeki Öneme İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Mad. No/Or t	Hiç		Kismen		Tamamen		Mad. No/Or t	Hiç		Kismen		Tamamen	
	f	%	f	%	f	%		f	%	f	%	f	%
Sosyal							Duyuşsal						
6 $x=2.74$	5	6.9	9	12.5	58	80.6	14 $x=2.69$	5	6.9	12	16.7	55	76.4
7 $x=2.86$	3	4.2	4	5.6	65	90.3	15 $x=2.50$	10	13.9	16	22.2	46	63.9
8 $x=2.78$	2	2.8	12	16.7	58	80.6	16 $x=2.62$	7	9.7	13	18.1	52	72.2
Bilişsel							17 $x=2.75$	5	6.9	8	11.1	59	81.9
9 $x=2.57$	8	11.1	15	20.8	49	68.1	Motivasyon						
10 $x=2.65$	9	12.5	7	9.7	56	77.8	18 $x=2.64$	7	9.7	12	16.7	53	73.6
11 $x=2.55$	12	16.7	8	11.1	52	72.2	19 $x=2.55$	10	13.9	12	16.7	50	69.4
Psikoloji							20 $x=2.57$	8	11.1	15	20.8	49	68.1
12 $x=2.57$	9	12.5	13	18.1	50	69.4							
13 $x=2.46$	11	15.3	17	23.6	44	61.1							

Tablo 2'deki bulgular incelendiğinde, işbirlikli öğrenme yöntemi ile yabancı dil öğretiminin "sosyal" alt boyutuna ilişkin olarak birinci maddeye (Etkileşimin ön planda olduğu sosyal gruplar oluşturur) öğretmenlerin %6.9 oranında (n=5) *hiç*, %12.5 oranında (n=9) *kismen* ve %80.6 oranında (n=58) *tamamen* katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. Buna göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun işbirlikli öğrenme ile sınıf ortamında etkileşimsel ortamlar oluşturulabildiği ve sosyal gruplar yaratılabildiği görüşünü savundukları ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin "sosyal" alt boyutun "Bireyin sosyal gelişim ve değişimini sağlar" maddesine (7. Madde) %5.6 oranında (n=4) *kismen* ve %90.3 oranında (n=65) *tamamen* şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu derece yüksek bir oranla kabul gören maddenin öğretmenlerce tercih edilmesinde işbirlikli öğrenmenin sosyalleşme anlamında gerçekten çok etkili olduğu sonucu çıkmaktadır. Öğretmenlerin görüşlerinin ortalamalarına bakıldığında (2.86) "*tamamen katılıyorum*" derecesinin benimsendiği ve bu maddenin diğer tüm maddelerin içerisinde en yüksek ortalamaya sahip madde olduğu Tablo 2'de gösterilmektedir. Aynı alt boyuttaki 8. Madde "Gerçek hayata dönük sosyal ortamlar sunar" ifadesini içermektedir. Bu maddeye ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, ilgili maddenin %16.7 oranında (n=12) *kismen* ve %80.6 oranında ise (n=58) *tamamen* derecesiyle kabul gördüğü tespit edilmiştir. Bu sonuç işbirlikli öğrenme yöntemi ile oluşturulan sosyal ortamların gerçek yaşama oldukça yakın olduğunu gösterir niteliktedir. Sosyal alt boyuta ilişkin bu sonuçlar, işbirlikli öğrenme yönteminin yabancı dil derslerinde kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalamalarının tüm maddeler ($X_6:2.74$; $X_7:2.86$; $X_8:2.78$) için "*tamamen katılıyorum*" düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 2'de işbirlikli öğrenme yöntemi ile yabancı dil öğrenmenin "bilişsel" alt boyutuna ilişkin veriler de sunulmuştur. Bu veriler incelendiğinde, bilişsel alt boyutun ilk maddesinin (Zayıf ve güçlü yönlerin farkındalığını artırır) öğretmenler tarafından %11.1 oranında (n=8) *hiç*, %20.8 oranında (n=15) *kismen* ve % 68.1 oranında (n=49) *tamamen* şeklinde benimsendiği görülmektedir. Bu durum öğrencilerin yabancı dili öğrenirken işbirlikli öğrenme yöntemi uygulanması ile hem olumlu hem de olumsuz yönlerinin farkına vardıklarını, kendi hatalarını görebildiklerini yansıtmaktadır. Bir sonraki madde öğrenme olgusuna yönelik "Öğrenmenin etkileşimsel ve zihinsel bir yolla oluşmasını sağlar" maddesini içermektedir. Buna ilişkin görüşlere bakıldığında, maddenin %9.7 oranında (n=7) *kismen* ve %77.8 oranında (n=56) ise *tamamen* düzeyinde ilgili alt başlığın en yüksek katılım oranına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçla, etkileşimsel ve zihinsel sürecin işbirlikli öğrenmede paralel hareket ettiği ve bu paralellik sonucu öğrencinin başarı düzeyinde olumlu yönde gelişmeler olduğu

belirtilmektedir. Bilişsel gelişimin artmasına yönelik maddeye ise öğretmenlerin %16.7'si (n=12) dil öğretiminde işbirlikli öğrenme yönteminin bilişsel gelişime herhangi bir etkisinin olmadığı şeklinde görüş belirtmişlerdir. Ancak öğretmenlerin %72.2 (n=52) gibi büyük bir çoğunluğu ise tamamen derecesiyle işbirlikli yöntemin yabancı dil öğretimi sürecinde bilişsel açıdan gelişmeler sağladığı düşüncesini savunmaktadırlar. Bu sonuç, yabancı dil öğretiminde, bilişsel gelişim konusunda işbirlikli öğrenme yönteminin büyük rolü olduğunu göstermektedir. İşbirlikli öğrenme yönteminin yabancı dil derslerinde kullanımında “bilişsel” alt boyut konusunda öğretmenlerin görüşlerinin ortalamaları *tamamen* düzeyinde çıkmıştır. İlgili maddelerin ortalamaları (X_9 :2.57; X_{10} :2.65; X_{11} :2.55) şeklindedir. Sonuç olarak, yabancı dil öğretimi sürecinde işbirlikli öğrenmenin öğrencilere bireysel ve bilişsel farkındalık kazandırdığı ve etkili bir iletişim ortamı sunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırmanın “psikolojik” alt boyutuna ilişkin % ve f değerleri tabloda incelendiğinde, ilgili alt boyutun birinci maddesinin (Dil öğrenmeye yönelik endişe ve kaygıyı azaltır) öğretmenlerin %18.1'i tarafından (n=13) *kısmen* ve %69.4'ü tarafından ise (n=50) *tamamen* derecesiyle kabul gördüğü anlaşılmaktadır. Bu sonuç, dil öğrenimini zorlaştıran veya engelleyen endişe ve kaygı gibi faktörlerin işbirlikli öğrenme ortamlarıyla ortadan kaldırılabileceği sonucunu ortaya koymaktadır. Aynı alt boyutun ikinci maddesi (Öğrenmeyi eğlenceli kılar) öğretmenlerin %61.1'i tarafından (n=44) *tamamen* şeklinde benimsenirken, %15.3'ü tarafından (n=11) hiç düzeyinde kabul görmüştür. Bu durum ilgili maddenin öğretmenlerin çoğu tarafından savunulduğunu göstermektedir. Bu sonuçla, işbirlikli öğrenme ile dil öğrenmenin eğlenceli hale geldiği anlaşılmaktadır. “Psikolojik” alt boyutun öğretmen görüşlerine göre genel ortalamaları incelendiğinde (X_{12} :2.57; X_{13} :2.46) katılım düzeylerinin *tamamen* şeklinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan, dil öğretiminde işbirlikli öğrenme yönteminin öğrenmeyi engelleyen faktörleri azalttığı ve dahası öğrenmeyi keyifli kıldığı yorumu çıkarılmaktadır.

Öğrencilerin yabancı dili sevmesi ve dile olumlu yaklaşmasını içeren araştırmanın “duyuşsal” alt boyutuna ilişkin Tablo 2'deki veriler incelendiğinde, ilk maddenin öğretmenler tarafından %16.7 oranında (n=12) *kısmen* ve %76.4 oranında (n=55) *tamamen* şeklinde benimsendiği görülmektedir. Bu durum, ilgili yöntemin dil öğretiminde öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini sağladığını göstermektedir. Dil öğretiminde duyuşsal gelişimin artırılmasına ilişkin ankette yer alan ikinci maddeye ise öğretmenlerin %13.9 oranında (n=10) *hiç*, %22.2 oranında (n=16) *kısmen* ve %63.9 oranında (n=46) *tamamen* şeklinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir. Bu sonuç, işbirlikli öğrenme yöntemi uygulaması ile öğrencilerin duyuşsal açıdan gelişim gösterdikleri yorumunu getirmektedir. Katılımcılar tarafından “Dil öğretimine karşı olumlu tutumlar geliştirir” maddesine ise %18.1 oranında (n=13) *kısmen* ve %72.2 oranında (n=52) *tamamen* şeklinde görüş belirtilmiştir. Bu durum, ilgili yöntemin öğrencilere dili sevdirdiği, onların dil öğrenme istek ve hevesini arttırdığı ve dile karşı heyecan ve coşku duymalarını sağladığını göstermektedir. Öğrencilerin kendilerine duydukları özgüvenle ilgili olan dördüncü madde %6.9 oranında (n=5) *hiç*, %11.1 oranında (n=8) *kısmen* ve %81.9 oranında (n=59) *tamamen* düzeyinde kabul görmüştür. Duyuşsal alt boyut maddeleri içerisinde en yüksek katılım oranına sahip olan bu madde eğitimcilerle ilgili yöntemin bu anlamda ne derece önemli olduğunu ifade etmektedir. İşbirlikli öğrenme yönteminin “duyuşsal” alt boyutuna yönelik öğretmen görüşleri arasında en düşük ortalamadan en yüksek ortalamaya doğru sıralamanın X_{14} :2.69; X_{15} :2.50; X_{16} :2.62 ve X_{17} :2.75 şeklinde olduğu görülmektedir. İngilizce öğretmenlerinin anket maddelerine verdikleri cevaplar sonucunda elde edilen ortalamalara göre yabancı dil öğretiminde kullanılan işbirlikli öğrenme yönteminin “duygu, düşünce ve hisleri ifade edebilme becerisi kazandırdığı, duygu gelişimini sağladığı, dil öğretimine karşı olumlu tutumlar geliştirdiği ve öz-güveni arttırdığı” şeklindeki tüm maddelere *tamamen* düzeyinde katılım olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2'de son olarak araştırma kapsamındaki son alt boyut olan “motivasyon”a ilişkin veriler de sunulmuştur. “Öğrencinin kendi kendini motive etmesini sağlar” şeklindeki ilk maddeye ilişkin öğretmenlerin %9.7 oranında (n=7) *hiç*, %16.7 oranında (n=12) *kısmen* ve %73.6 oranında (n=53) *tamamen* şeklinde katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. İlgili alt maddenin en yüksek katılımlı maddesi olan bu maddeden elde edilen sonuç, öğrencilerin dil öğrenme çabaları sürecinde İngilizce derslerinde işbirlikli öğrenme yöntemi uygulaması ile öğrenmeye yönelik güdülerinin arttığı ve dikkatin toplanması ile derse motive olabildikleri anlaşılmaktadır. Tabloda benzer bir şekilde motivasyon kavramına ilişkin olarak “Motivasyonu artırarak dersin işlenişini canlandırır” maddesinin öğretmenler tarafından %13.9 oranında (n=10) *hiç*, %16.7 oranında (n=12) *kısmen* ve %69.4 oranında (n=50) *tamamen* düzeyinde kabul gördüğü saptanmıştır. Buradan, İngilizce derslerinde motivasyonu artırarak dersin işlenişini canlandıran işbirlikli öğrenme yönteminin oldukça yüksek düzeyde etkililik sağlayabileceği sonucunu çıkmaktadır. Motivasyon alt boyutunun son maddesi “İçsel motivasyonu

arttırarak etkin katılımı sağlar” şeklindedir. Bu maddeye ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin %11.1’inin (n=8) dil öğretiminde işbirlikli öğrenme yönteminin içsel motivasyonu arttırdığına yönelik görüşü benimsemediği görülmekte, diğer taraftan %20.8’inin (n=15) *kısmen* arttırdığı şeklinde ve %68.1’inin (n=49) ise *tamamen* arttırdığı şeklinde görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır. Bu sonuçlardan, İngilizce derslerinde kullanılan işbirlikli yöntemin öğrencileri içsel motivasyona teşvik ettiği ve onları öğrenmeye karşı bu şekilde motive ettiği fikri ortaya çıkmaktadır. “Motivasyon” alt boyutu kapsamındaki maddelere ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalamalarına bakıldığında tüm öğretmenlerin *tamamen* düzeyinde katılım gösterdikleri görülmektedir. İlgili alt başlığın madde ortalamaları en düşükten en yükseğe doğru “(X₁₉:2.55; X₂₀:2.57; X₁₈:2.64)” şeklinde sıralanmaktadır. Katılımcıların ortalamalarının tamamen düzeyinde görülmesi, yabancı dil derslerinde işbirlikli öğrenme yönteminin kendi kendini motive etme, içsel motivasyonu artırma ve derse canlılık katma konularında etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, 2011–2012 öğretim yılında Elazığ il merkezinde yer alan ilköğretim birinci ve ikinci kademe görev yapan İngilizce öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme yönteminin yabancı dil öğretimindeki önemine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin işbirlikli öğrenme yönteminin sosyal, bilişsel, psikolojik, duyuşsal ve motivasyon alt boyutları üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinin % ve f değerleri hesaplanmıştır. İlk olarak araştırmanın veri toplama aracı olarak kullanılan anketin kapsam geçerlik indeksi hesaplanmıştır. Kapsam geçerlik indeksi (KGI), $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlılık taşıyan ve anketin nihai formuna alınacak maddelerin toplam KGO ortalamaları üzerinden hesaplanır (Yurdugül (2005, 2). Yapılan hesaplama sonucunda işbirlikli öğrenme yönteminin yabancı dil öğretimindeki önemine ilişkin öğretmen görüşlerinin alınması için hazırlanan anket için KGI > KGÖ (0.86 > 0.42) sağladığından kapsam geçerliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın alt boyutlarına ilişkin bulgular incelendiğinde sırasıyla şu sonuçlara ulaşılmıştır. İşbirlikli öğrenme yöntemi ile yabancı dil öğretiminin “sosyal” alt boyutuna ilişkin olarak öğretmenler ilgili alt boyutun tüm maddelerine genel anlamda *tamamen* (X₆:2.74; X₇:2.86; X₈:2.78) düzeyinde katılım göstermişlerdir. Bu ortalama değerler, işbirlikli öğrenmenin yabancı dil öğretimi sürecinde öğrencilerin sosyal gelişimleri konusunda sosyal ortamlar oluşturarak ve etkileşimi arttırarak oldukça etkili olduğu sonucunu doğrulamaktadır. Bu konuda Doymuş, Şimşek ve Şimşek (2005, 61)’in yapmış oldukları çalışmada, bireylerin sosyal bir varlık olarak toplumda yer almalarının eğitimin önemli hedeflerinden olduğunu belirtmesi ve işbirlikli yöntemin bu konuda giderek etkinliğinin arttığını ifade etmesi araştırmayı destekler niteliktedir. Ayrıca Uğurlu (2010, 32-33) işbirlikli öğrenme yönteminin kullanıldığı bir sınıfta sadece öğrenme konusunda iyi eğitim verilmediği aynı zamanda sosyal etkileşim konusunda gelişme kaydedildiğini vurgulamıştır. Bu sonuç da mevcut araştırma ile örtüşür niteliktedir. Araştırmadaki “bilişsel” alt boyutun bulgularına bakıldığında, bu alt boyutun tüm maddelerine ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalamaları *tamamen* düzeyinde çıkmıştır (X₉:2.57; X₁₀:2.65; X₁₁:2.55). Bu sonuç ile işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin bilişsel açıdan farkındalık kazandırdığı ve öğrenmenin zihinsel yollarla oluşmasını sağladığı anlaşılmaktadır. Handelsman, Houser ve Kriegel (2002, 4) bu konuda yaptıkları bir çalışmada, eğitim aracı olarak kullanılan işbirlikli öğrenme yönteminin öneminin bilişsel etkililiğinden kaynaklandığını ve birçok öğrencinin akranları ile birlikte bu yaklaşım aracılığıyla akademik bilgiyi edindiklerini ifade ederek araştırma sonuçlarına paralel görüşler sunmuştur.

“Psikolojik” alt boyutun öğretmen görüşlerine göre genel ortalamaları incelendiğinde de katılım düzeylerinin *tamamen* (X₁₂:2.57; X₁₃:2.46) şeklinde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin ilgili alt boyutun tüm maddelerini tamamen derecesinde benimsemesi, işbirliği ile yapılan yabancı dil öğretiminde, öğrencilerin psikolojik açıdan rahat oldukları, keyifli ve stressiz bir öğrenme ortamında, öğrenmeyi engelleyen endişe ve korku gibi etkenleri hissetmeden istekli bir şekilde sürece katıldıkları şeklinde yorumlanabilir. Araştırma kapsamında öğretmenlere yöneltilen “duyuşsal” alt boyuta ilişkin maddelere, öğretmenlerin verdikleri cevaplar sonucunda elde edilen ortalamalar (X₁₄:2.69; X₁₅:2.50; X₁₆:2.62; X₁₇:2.75) *tamamen* şeklindedir ve bu değerler işbirlikli öğrenme yöntemiyle destekli bir öğrenme ortamının duyuşsal ve düşünceleri ifade etmeyi kolaylaştırdığını ve dile karşı ilgi ve heyecan duymayı sağladığını göstermektedir. Aydın ve Alakuş (2009, 66) işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin duyuşsal alandaki gelişmelere önemli katkıları olduğunu, bu yöntemin sosyal becerilerin gelişmesini, endişenin giderilmesini, ders ve okulun daha çok sevilmesini sağladığını yaptığı araştırmada ifade

ederek araştırmaya paralel görüş bildirmiştir. Son olarak araştırma kapsamındaki “motivasyon” alt boyutuna ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Bu alt boyut kapsamındaki maddelere ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde, tüm öğretmenlerin *tamamen* ($X_{18}:2.64$; $X_{19}:2.55$; $X_{20}:2.57$) düzeyinde katılım gösterdikleri görülmektedir. Öğretmen görüşlerinin genel ortalamalarının tamamen düzeyinde yoğunlaşması, işbirlikli öğrenme yönteminin motivasyon artırıcı nitelikte olduğunu ve bu özelliği ile derslere hareket ve canlılık kattığı düşüncesini doğrulamaktadır. Siciliano (2001, 11)’nin bu bağlamda yaptığı çalışma, öğrencilerin birbirlerine yardım ederek kendilerini derse motive ettiklerini içermektedir. Bu sonuç da araştırmayı destekler niteliktedir.

Araştırma sonuçlarına göre, yabancı dil öğretiminde etkin öğrenci katılımına yönelik öğrenciyi merkeze alan işbirlikli öğrenme destekli öğretim programlarının hazırlanması önerilebilir. İşbirlikli öğrenme yöntemi özellikle dil sınıflarında tamamlayıcı bir işleve sahiptir (Duxbury ve Tsai, 2010, 12). İşbirliğine dayalı oluşturulacak olan program, öğrencinin sosyal, bilişsel, duyuşsal, psikolojik, motivasyonel ve daha birçok alanda ileri düzeyde gelişmesini sağlayacak içeriğe sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca özellikle ilköğretim öğrencilerinde bulunan merak, araştırma hevesi, dil öğrenme ilgisi geleneksel öğretim yöntemleri kullanılan derslerle bastırılmamalı, bunun yerine işbirlikli öğrenme gibi etkili öğretim yöntemleri kullanılarak desteklenmelidir.

Not: Bu çalışma 07-09 Kasım 2012 tarihlerinde Antalya’da 16 Ülkenin katılımıyla düzenlenen “World Conference on Educational and Instructional Studies - WCEIS-2012”da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Abisamra, N. S. (2009). Cooperative Learning. Teaching English as a Foreign Language : Practicum Education 266 Dr. Ghazi Ghaith March 1998. Retrieved 02.09.2011 from http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:4zwnQlEhK_sj:members.fortunecity.com/nadabs/lessoncooplearn2.doc+Cooperative+Learning.+Teaching

Aydın, S. ve Alakuş, A. O. (2009). İşbirlikli Öğrenmeyle Görsel Sanatlar Dersini İşlemenin Öğrencilerin Başarısına ve Öğrenilenlerin Kalıcılığına Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2009), 63-77.

Doymuş, K., Şimşek, Ü. ve Şimşek, U. (2005). İşbirlikçi öğrenme yöntemi üzerinde derleme: 1. İşbirlikçi öğrenme yöntemi ve yöntemle ilgili çalışmalar. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 7 (1)*, 59-83.

Duxbury, J. G. ve Tsai, L. (2010). The effects of cooperative learning on foreign language anxiety: A comparative study of Taiwanese and American universities. *International Journal of Instruction*, 3 (1), 3-18.

Gök, Ö., Doğan, A., Doymuş, K. & Ataman, K. (2009). İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Fene olan Tutumlarına Etkileri *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1) 193-209.

Handelsman, J., Houser, B. ve Kriegel, H. (2002). Biology Brought to Life: A Guide to Teaching Students to Think Like Scientists. McGraw-Hill. Retrieved 13.08.2011 from <http://www.sciencemag.org/content/suppl/2004/05/07/304.5670.521.DC1/Handelsman.SOM.pdf>

Johnson, D. W., Johnson, R. T. ve Smith K. A. (1992). Cooperative Learning: Increasing College Faculty Instructional Productivity. ERIC Clearinghouse on Higher Education Washington DC. Retrieved 15.08.2011 from <http://www.oid.ucla.edu/units/tatp/old/lounge/pedagogy/cooperative-eric.pdf>

Johnson, R., T. ve Johnson, D. W. (1994). An Overview of Cooperative Learning. J. Thousand, A. Villa and A. Nevin (Eds), Creativity and Collaborative Learning; Brookes Press, Baltimore.

Lara, S. ve Reparaz, C. (2009). Effectiveness of cooperative learning: WebQuest as a tool to produce scientific videos. International Conference on Multimedia and ICT in Education. 22-24 April 2009, Lisbon, Portugal.

Liang, T. (2002). Implementing Cooperative Learning In EFL Teaching: Process and Effects. A Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy, National Taiwan Normal University. Retrieved 14.08.2011 from http://www.asian-efl-journal.com/Thesis_Liang_Tsailing.pdf

Mandal, R. R. (2009). Cooperative Learning Strategies to Enhance Writing Skill. *The Modern Journal of Applied Linguistics*. 1 (2).

Miller, K.(2009). Collaborative and Cooperative Learning for Better Motivation and Retention.Universidad San Francisco de Quito Primer Congreso sobre Bilingüismo y Multilingüismo September 2009. Retrieved 21.08.2011 from <http://www.educacionparatodos.com/cobimu/karimiller.pdf>

Morgan, B. M. (2011). Cooperative learning: Teacher use and integration. Unpublished manuscript. Retrieved 21.08.2011 from <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Morgan.pdf>

Parveen, Q., Mahmood, S. T., Mahmood, A. ve Arif M. (2011). Effect of Cooperative Learning on Academic Achievement of 8th Grade Students in the Subject of Social Studies. *International Journal of Academic Research*, 3 (1), 951.

Sciliano, J. I. (2001). How to Incorporate Cooperative Learning Principles in the Classroom: It's More Than Just Putting Students in Teams. *Journal of Management Education*, 25(1), 8-20 © 2001 Sage Publications, Inc.

Seng, T. H. (2006). Cooperative Learning and Achievement in English Language Acquisition in a Literature Class in a Secondary School. A project reportof Master of Education in Teaching English As A Second Language (TESL) Faculty of Education, Department of Modern Languages, University Teknologi Malaysia.

Stenlev, J. (2003). Cooperative Learning in foreign language teaching. Sprogforum, nummer 25. Retrieved 14.08.2011 from <http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/Espr25/Stenlev.pdf>

Taşpınar, M. (tarihsiz). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. Elazığ: Üniversite Kitabevi.

Uğurlu, S. (2010). Developing Critical Thinking Skills Through Cooperative Learning. A Thesis of Master of Arts in the Department of English Language Teaching in Çukurova University. Retrieved 15.08.2010 from <http://library.cu.edu.tr/tezler/8318.pdf>

Veneziano L. ve Hooper J. (1997). A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior*, 21(1):67-70.

Wehrs, W. (2011). An Assessment of the Effectiveness of Cooperative Learning in Introductory Information Systems. *Journal of Information Systems Education*, 13(1), 37.

Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması, XIV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* (28-30 Eylül 2005). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.